

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

kiadókörzetben évenként	16 kor.
egy évre	16 kor.
hármas évre	48 kor.
egy évre	20 kor.
hármas évre	60 kor.
Vidéken postán szállítva:	
egy évre	24 kor.
hármas évre	72 kor.

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a kétszer
hosszú újság napok kivételével

Utasítások és kiadókörzati:
Nagyvárad, Apáca-utca 3.

Árnyékosítók és hirdetések
vagy megvásárolhatók is különösen.

Hirdetések és hirdetések
kiadókörzati intézkedések.

Helyes írásmód és stílus.

NAGYVÁRAD. decz. 9

Hogyan fejlődjen a magyar ipar az iparfejlesztésről szóló törvény segítségével?

Mielőtt e gazdasági kérdéseket tárgyalnám, vessünk a múltra egy rövid visszapillantást.

Vegyük szemügyre, hogy milyen bámulatos haladást mutatott Magyarország 50 év alatt. Ehhez fogható haladást ilyen rövid idő alatt a világnak egyetlen nemzete se tett. Ha az 1848 esztendő vette is meg a haladás alapját, de a reformok iránt jó hangulatot csak az 1867. év hozott a Bach rendszere után, s a nemzet függetlenségével, gondolkodásának szabadságával beállt az egészséges állapot is. Nagy sikereket, említésre méltó vívmányokat értelt meg Deák Ferencz munkássága; gazdasági téren is, sok iparágban is jelentékeny föllendülés lett észlelhető, különösen az 1880. törvény megalkotása után. Azóta harminczöt esztendő telt el, de az a szép gondolat, hogy Magyarország ipara minden téren teljesen kifejlesztessék — bocsássák meg nekem e kemény állításomat — még nagyon, nagyon messze van a megvalósulástól. Már hangsúlyoztam, hogy a jelenlegi kormány alatt a nemzet ujjáébredése és élénk alkotási vágy mutatkozik gazdasági téren. S az utóbbi időkben tényleg létesültek nagy iparvállalatok az országban.

Most érkezünk el az állami iparfejlesztésnek ahhoz a rendszeréhez, a melyet a törvények mai alakja szab meg. A törvény név szerint sorolja fel mindazokat az iparágakat, a melyek állami kedvezményben részesülhetnek.

De mi kívánjuk, hogy minden iparág részesülhessen az állami kedvezményezések és a pénzügyi szubvenczió előnyében; azok is, a melyek még nincsenek, vagy csak nagyon elégtelen terjedelemben vannak meg az ország területén s a melyek az ország fogyasztási szükségletét 75 vagy 80%-ig sem fedezik. Ezen százalékos meghatározásnál tekintetbe kell venni az ország általános viszonyait és az ipari faktorokat is. A legelső sorban jönnek tekintetbe a mezőgazdasági nyerstermékek. Mindazon új ipari vállalatok, a melyek mezőgazdasági termékeket használnak fel tömeges ipari feldolgozásra, állami kedvezményekben és pénzügyi szubvenczióban részesüljenek. Hogy példát mondjak: Magyarországnak évi 6 millió métermázsza az árpakivitele, ellenben a magyar malátatermelés olyan csekély, hogy egyetlenegy osztrák gyár többet termel, mint egész Magyarország.

* Kivonat Löbl Mátyás »Magyarország iparfejlesztése« cz. röpiratából.

Nincs más ország, a mely úgy volna hivatalva a külföld maláta- és keményítő szükségletének fedezésére, mint Magyarország.

A különböző iparágaknál figyelembe veendő a nyerstermékeknek a fél- és készgyártmányokká való feldolgozásánál a százalékos termelés. Némely nyersterméket csak félgyártmánynyá dolgozzanak fel; e félgyártmányok ipara igen jelentőségteljes nagyipar.

Az 1899-i XLIX. törvényczikk folytán igen sok félgyártmány megkapja az állami kedvezményt, míg ellenben a készgyártmányok ipara az állami kedvezményezésből ki van zárva. A félgyártmány a fogyasztásra nem alkalmas; már a neve is utal arra a függő viszonyra, a melyben a félgyártmány a készgyártással szemben áll, ha tehát a készgyártmány nem részeseül állami kedvezményben, akkor a félgyártmány kedvezményezése egészen céltalan, mert a félgyártmány nem bírja el a fuvar költségeket, hogy egy osztrák gyárban jeles feldolgozást nyerjen, s onnan kerüljön aztán vissza, a magyar fogyasztóközönség kezébe, mint kész gyártmány. A kész gyártmánynak az állami kedvezményezéséből kizárása gazdasági ellentmondást rejt magában.

Az állami kedvezményezés és pénzügyi szubvenczió, a melyről már említettem, hogy csak addig kellene megadni, a míg a fogyasztási szükséglet 75—80 százalékat nem fedezi a termelés, annál igazoltabbnak látszik, mert a magyar iparnak nemcsak a belfogyasztás fedezésére kell kifejlődni, hanem a Balkán-államokba és a Keletre való kivitel ellátására is.

Szociális szempontból nézve a dolgot, elkerülhetetlenül szükségesnek látszik, hogy azokat az iparágakat, a melyek a kis- és a háziiparnak állandó és tartósan megmaradó munkát biztosítanak, külön állami támogatásban részesítsék. És az állami iparfejlesztés rendszerében az utóbbi években nem mindig ezt az elvet követték.

E mellett szükséges, hogy az állami támogatást azok az elemek kapják, akik szaktudással és kellő tőkeerővel rendelkeznek. Arra, hogy szükséglet látó iparvállalatoknak, a melyeket tőke, erő és szakismeret nélkül alapítottak, kegydíjakat osztogasson, nagyon kicsiny a kereskedelmi miniszter költségvetése.

És ha a kor kulturéletének minden követelményével szemben meg akarnánk felelni, ennek a tételnek legalább is 10,000,000 koronára kellene rugnia. Ennek az összegnek pedig minél előbb bele kell jutnia a költségvetésbe és én nem kételkedem benne, hogy bele is kerül, mert a hazai ipar fejlesztésének legjobb agitátora maga »az intenzív népakarat és a magyar nemzet egészséges tettereje«.

A gazdasági fejlődést illetőleg az egész lakosság egy véleményen van.

Az állami szubvencziót illetőleg továbbá az a nézetem, hogy a vissza nem fizetendő pénzügyi szubvenczió nem mindig felel meg az iparvállalatok alapítási követelményeinek. Az anyagi szubvenczióknak, véleményem szerint, az alapítandó egyes vállalatok jellege és az uralkodó viszonyok szerint kell igazodnia s ezért az olcsó kamatláb mellett adott kölcsönöket — amint az annak idején Szászországban is történt — a vissza nem fizetendő állami szubvenczió elébe kell helyeznünk.

Figyeljük meg, hogy az osztrák ipar megteremtésénél hogy történt a racionális iskolázás. Az ipariskolák terén Mária Terézia lett 1755-ben úttörővé, a mennyiben szövő- és fonóiskolákat létesített. 1765-ben kimondatott a háziiparra az iskolakényszer és 1774-ben jött a korszakalkotó iskolarend.

A fenkölt lelkű császárnő azt mondta: »Az ipart elvitázhatatlanul aránylagos világosságnak kell megelőznie.« A megvalósítás embere Kindermann Ferdinánd volt, a későbbi schulsteini püspök. Az okos egyházfejedelem összeköttetésbe hozta a népiskolát az ipariskolával. 1777-ben csak Csehországban több mint 700 kézműves- és ipariskolában tanítottak.

Nem kérdéses, hogy a kormánynak az iparoktatás terén még sok mulasztást kell pótolnia; viszont azonban az is bizonyos, hogy a lakosságnak nincs érdeke a szakiskolák haszná iránt, akkor az állami iskolafejlesztésnek nincs gyakorlati értéke. A lakosság manapság nem becsüli meg eléggé az ipart és kereskedelmet és elmulasztotta az új nemzedék, az ifjuság gazdasági kiművelését.

A törvénybe kellene iktatni azt is, hogy minden szállításhoz a származási forrás igazolványát is mellékeljék a szállítók. A külföldi áruknak magyar jellel való ellátása, szintén olyan sérelmet képez, a melyet törvényes eljárással kellene megtorolni. Nem csekély mulasztást követ el a magyar kereskedő és a magyar fogyasztó-közönség azáltal is, hogy a magyar árut nem mindig helyezi a külföldi áru fölé. Hazafias közönségünk-től elvárható, hogy csak csupán azért fizetne meg valamit, bár drágábban is, hogy az ára az országban maradjon. Az ország lakosságát pedig, a városokban és a vidéken, figyelmeztetnünk kell, újból, hogy Magyarországnak van már ipara, a melyet támogatni érdemes, támogatni kötelességünk, a melyet fejlesztenünk hazafias feladat, nemzeti szükség! A hol csak lehet magyar terméket vásároljon a magyar közönség! Kövessük Ausztria példáját — ha nem is mindenben — de az ipar pártolásában, társadalmi és állami támogatásában, fölkarolásában föltétlenül!

Az utolsó fizetés a vármegyeházán.

A vármegyék tényleges szolgálatában álló tisztviselő-, segéd- és kezelőszemélyzetek nyugdíjasai utoljára vették föl havi járulékaikat a vármegye pénztárában. A január havi gázsit és az első negyedre szóló lakbért már az új rend értelmében az állampénztár fogja kifizetni. Az önkormányzati rendszer régi hívei és mindazok, akik az ezeréves multtal bíró vármegyei élet tradíciói iránt érzékkel viselkednek, megilletődéssel állottak e momentumnál és a vármegyék pénztárosai szintén bizonyos meghatottsággal olvasták ki az aranyakat. Elvégre semmi sem tart örökké. A régi intézményeket a reform szelleme lejárta és következik az új rend. Január elsején már a rideg állampénztár fizeti a megyei tisztviselőket.

ORSZAGGYÜLES.

A képviselőház ülése.

Budapest, decz. 9.

Amikor gróf Apponyi Albert elfoglalta az elnöki széket, az üléssteremben alig volt néhány képviselő jelen. Apponyi ámulva tekintett szét. Hol vannak a honatyák? A baloldali megjelent néhány képviselője zúgolódva mondotta: Lehetetlen ülést tartani, hiszen huszan sem vagyunk! Apponyi leszólt az ajtóban álló *Bizonny* Akos képviselőnek.

— Ki még?

— Ha óhajtod Kegyelmes Uram!

— Akkor légy kegyes szólítsd be a képviselő urakat.

— Parancsodra Kegyelmes Uram! válaszolt *Bizonny* Akos, de magában körülbelül így monologizált: Na hiszen várhatod!

Es ezzel kislelt a folyosóra.

Bent az üléssteremben tovább tátongtak az üres padok. Kubik Béla már hangoztatni kezdte, hogy nem lehet az ülést megnyitni. A bejáratok nehézfűggönyei mögül elő-előbukkant egy-egy szál honatya és surrant helyére. De hiába még mindig kevés. Apponyi haragosan összevont szemöldökkel néz körül, Kubik meg

feláll, körültekint és az ujjain kezdi számlálni a honatyákat.

— Egy, kettő, három, tíz, husz, huszonhat . . .

Tovább nem megy.

Most egyszerre két miniszter érkezik, Lukács és a kormányelnök. De hiába azok is csak 2 személy és az ellenzék mind erősebben kezdi hangoztatni.

— Nem lehet az ülést megnyitni.

Apponyi dühösen nyomja meg a csengőt. Hosszan és vékonyan csilingel a Ház összes helyiségeiben és éles hangjára jobbról-balról szállin óznak be a honatyák. A tulsó oldalon Podmaniczky báró, Münnich Aurél, Sándor Pál, Bay Lajos bukkannak elő, az ellenzéken pedig Kossuth Ferencz, Madarász apó, Komjáthy, gróf Benyovszky, Szederkényi és mások.

Végre együtt volt a minimális szám, negyven honatya. Apponyi megrázta hatalmas csemettyűjét, s megnyitotta az ülést. A jegyzőkönyv és bejelentések lemorzsolása után, amelyet rendszeresen lehetetlen meghallania, Lukács pénzügyminiszter nyújtotta be törvényjavaslatait a nemzetközi cukoregyezményről.

— Keserű lesz az nekünk! kiáltott közbe Gabányi.

A napirend előtti ki-lévén merítve, a napirendre tértek át, s megindult az indemnitási vita, melyet ma az Ugron-párt nyitott meg, harcra küldve egyik temperamentumos szónokát *Hellebronth* Gézát. Támogatásul körülvette őt pártja, melyet Szederkényi és Molnár képviseltek a mai ülésen, de helyeselte szavait az egész ellenzék is. A szónok kemény kirohanásokkal ostorozta a kormány működését, de a jelenlevő két miniszter nem nagyon figyelte a beszédet.

Sokkal fontosabb ügyek foglalták le. Széll Kálmán ma reggel érkezett vissza Bécsből, hol a felségének referált és most odahajolva a pénzügyminiszterhez halkán mondotta el utazásának eredményét, néha élénk gesztusokkal kísérve beszédét. A hosszas tanácskozást egy-egy erősebb közbeszólás zavarta meg, melyre izgatottan, ingerülten vágott vissza.

Végre megjelent a szabadtűz: a horvát miniszter személyében. Odült a szónok elé és áhitattal hallgatta a beszédet. Az ellenzék most már megnyugodott. Volt miniszter, a ki hall-

gatta a szónokot, míg a kormányelnök nyugodtan tanácskozhatott tovább a pénzügyminiszterrel.

Az ülés lefolyásáról különben részletes tudósításunk a következő:

Elnök: gróf Apponyi Albert.

Az irományok előterjesztése során Apponyi Albert gróf elnök bejelenti, hogy *Zákó* István, a titeli kerület képviselője, zentai kir. közjegyzővé neveztetvén ki, mandátumáról lemondott és így a zentai kerületben az új választásához szükséges intézkedéseket megtette.

Lukács László pénzügyminiszter két törvényjavaslatot terjeszt be: A cukoradóról szóló 1899. évi XVIII. t.-cz. határozmányainak módosításáról és kiegészítéséről és a cukorra vonatkozó törvényhozás tárgyában Bruxellesben 1902. évi márczius hó 5-én kötött nemzetközi egyezmény becsikkelyezéséről.

A Ház a javaslatokat a pénzügyi, illetve a gazdasági bizottságokhoz utasítja.

Gabányi: Keserű lesz nekünk az a cukor! (Derűtlenség.)

Ezután a napirendre tértek át, az indemnitási folvtatolagos tárgyalására.

Hellebronth Géza: A kormány iránt nincs bizalommal, mert az ország által még mindig tributumot fizetett Ausztriának. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbalon.) Avagy nem az-e az, mit évenként az osztrák adósságok egyrészének kamatajéknént fizetünk. Sürgeti a kormányt, hogy ezt az országra nézve káros műveletet mielőbb rendezze. (Helyesítés a balon.)

Gabányi: Eszeágabao sines!

Hellebronth: Tiltakozik az obstruáció vádja ellen és azt a kormányelnökre hártja vissza. Kérdi, mire valók voltak azok a hosszú szünetek?

Gabányi: Ezt már én is kérdeztem!

Hellebronth: Azért, hogy a miniszterelnök Körber előszobájában kilincselhessen. (Ugy van! a balon.)

Széll: Az nem ugy van.

Gabányi: De ugy van!

Széll: De nem ugy van. Kérem tessék a szavaira figyelni. Ez sértés. Én nem előszobázok senkinél. (Ugy van! a jobbaldalon.)

Hellebronth: A miniszterelnökök felhős politikai pályáján csak egyszer tört elő egy kis fénylő napsugár, az is rövid időre, mikor az uralkodóval és miniszterétársaival ellenkezésbe jutott. A boszniai okkupáczióval. Akkor ide kellett volna jönni erre az oldalra és itt érvényesíteni nagy tehetségét. (Ugy van! a balon és szélsőbalon.)

A „TISZÁNTUL” TÁRCAJA.

A meggyőződés.

Irta: Alfréd Capus.

Egy képviselő ingujjban hever a divánon és nagyokat nyújtózkodik.

A képviselő: Hány óra, édes?

A felesége: Már háromnegyed kettő . . . s te meg mindig háversz . . . Úgyancsak sietned kell az öltözködéssel . . .

A képviselő: Az öltözködéssel? . . . Nem értelek. Ugyan minek öltözködném fel, ha nincs semmi dolgom?

A felesége: Azért, hogy elmehess a képviselőház ülése-re.

A képviselő: Nem tudom, miért mennék el . . .

A felesége: Már elfelejtetted? Ma lesz a szavazás arra a nagy fontosságú törvényjavaslatra, a melyről annyit irnak a lapok . . .

A képviselő: Ah, igen . . . Csakugyan . . . Most már kezdek rá emlékezni . . .

A felesége: Tudod, ez az a törvényjavaslat, a melyről a minap azt mondottad, hogy „No, ha ezt megszavazzák, akkor a nép boldogsága legalább is ötven esztendőre biztosítva van! . . .”

A képviselő (bámul, s aztán szelíden így szól): Kedvesem túloztam egy kissé . . . mint

mindig, valahányszor nagyon elragad a lelkesedés.

A felesége: Akkor valami minden esetre van a dologban, ha még te is tudtál lelkesedni érte . . . No készüdjél! Itt a kabátod . . .

A képviselő: O, ne fáradjál, édes! . . .

A felesége: De sietned kell, ha nem akarsz elkésoi!

A képviselő: Azt hiszem, hogy ma délután már aligha mehetek el a képviselőházba . . .

A felesége: Nem? . . . Es miért nem?

A képviselő: Tudod, nagyon meleg van . . . sőt tulsáosan meleg van . . .

A felesége: No, ha csak ez a bajod . . .

A képviselő: Meg azt hiszem, hogy egy kis migráinem is van . . . Legalább így érzem . . . Valószínűleg ez a nagy hőség okozta . . .

A felesége: (csodálkozva és méltatlankodva): Len. de akkor mi lesz a néppel?

A képviselő! Hon . . . a néppel?

A felesége: Gondold meg, hogy hátha szükség van a te jelenlétedre? . . . Hátha épen csak egyetlenegy szavazat-többséggel vetik félre ezt a törvényjavaslatot . . . Mig ha te ott volnál, akkor megmenthető!

A képviselő: Igazad van . . . meglehet, hogy én leszek az oka a törvényjavaslat bukásának . . .

A felesége: Tudom, nagyon bántana miatta a lelki-méret!

A képviselő: Igen . . . azaz, hogy nem

. . . Mert hátha nem is olyan nagy kár ezért a törvényjavaslatért? Hátha sokkal jobb volna, ha elbuktatnók?

A felesége: Ah!

A képviselő: Igen, ismétlem, hogy talán jobb is volna, ha megbuknék ez a törvényjavaslat.

A felesége: Es a nép?

A képviselő: Eh . . . Kedvesem, biztosítalak, hogy a nép korántsem olyan boldogtalan, mint aminőnek híresztelik . . . sőt aminőnek én magam is nagy szóval híreszteltem a beszámoló és programbeszédemben.

A felesége: Látod, barátom, ez igazán fáj nekem . . .

A képviselő: Mi fáj neked?

A felesége: Az, hogy mindig megtagadod a meggyőződésedet . . .

A képviselő: Nincs igazad, édes . . . Hallgass csak rám . . . Ugy-e tudod, hogy én mindig megtettem a kötelességemet? . . . De én mostanában nagyon különös dolgokat tapasztalok magamon . . . A hőségnek nagyon különös hatása van a meggyőződésemre. Amint a hőmérséklet husz fokra felül emelkedik, — én nem hiszek többé semmiben; az itélőképességem gyengül, s még a legkedvesebb eszméim is közönyöskékké válnak rám nézve . . . A meggyőződésem olyan erősök, hogy meg is tudok értük halni — de csak télen; nyáron ellenben nem lehet rám számítani . . . Kérlek, van még abból a jégbehűtött limonádéból? . . .

Kubik: De odült a husos fazék mellé! (Derűtség.)

Szell: Kikérem magának, nem ültem semmi husos fazék mellé.

Gabányi: De oda ült.

Szell: Nem igaz. Harmincz éves mul-tam.

Kubik: Általánosságban mondtam.

Szell: Ugy sem fogadom el, sőt én csináltam másoknak husos fazekat. (Derűtség.)

Kubik: Hát mégis csak mellette ül akkor.

Elnök: Uraim csendet kérek!

Szell: Ez Kubik képviselő urnak szól.

Kubik: Ez a miniszterelnöknek szól. (Derűtség.)

Hellebronth: Sorra bírálja a kormány tagjait. Lukács László pénzügyminiszter után Fejérváry báró honvédelmi minisztert. A honvédelmi miniszter jó katona...

Kubik: Dehogy! Szoldateszka.

Hellebronth: Lovagias, gavallér.

Kubik: Fenét, az se.

Hellebronth: De nem tiszteli a nemzeti aspirációkat, alkotmányos törekvéseit. Nincs megelégedve a kormány nemzetiségi politikájával, az 1899. XXX. t. cz. magyarzával. Hibáztaja, hogy a vallásosságot nem fokozza a népben; hanem helytelen intézményeivel és politikájával fejleszti a szocializmust, az anarchizmust. (Ugy van! a szélsőbalon.) Követeli az önálló vámszorompókat. E kormánynyal szemben bizalmatlan, de reméli, hogy jönnek még államférfiak...

Gabányi: De nem olyan, mint Szell Kálmán.

Hellebronth: ... akik az ország érdekeit fogják tekinteni legelső sorban. Az indemnitit nem fogadja el. (Zajos helyeslés a balon és szélsőbalon.)

Molnár Jenő: A kormány működését bírálja. A kormány működése alatt mindent létrehozott, de jóit legkevésbé. Felolvassa a miniszterelnök pénzügyministersége alatt hozott törvényeket. Ötven darab ezeknek száma, de az ötven közül 47 adóemeléssel sújtja a nemzetet.

Szell: Beszédekkel nem lehet az ország pénzügyeit rendezni.

Molnár: Arra is rátérek!

Szell: Megmentettem az országot a fizetés-képtelenségtől.

Molnár: A miniszterelnök csak ezeket az adótörvényeket tudja felmutatni.

Szell: Nem á! Hát a törvénytelen gyermekekről szóló törvény. — Hát a többi, az semmi?!

Molnár: Obstrukcióval vádolják pártunkat? (Felkiáltások a jobboldalról: Melyik pártot?)

Ballagi Géza: Hol van az a párt?

Molnár: A függetlenségi pártot!

Bay Lajos: Ugy? Hát az a párt?

Molnár: Az. Mert a mi elveink egyenlők, csak a vezetőinkben térünk el. (Ugy van! a balon és szélsőbalon.) Amde a többségűel a vezető egy, de az elvek különfélék. (Helyeslés a szélsőbalon, ellentmondások a jobboldalon.)

Ballagi: Ez csak az ön véleménye!

Molnár: Hibáztatja, hogy a miniszterelnök az egész nyarat a vasuton töltötte el, Bécs—Budapest között utazván.

Szell: De az ország érdekében!

Molnár: A miniszterelnök működése iránt bizalmatlan.

Szell: Izlés doiga.

Molnár: Ennek az országnak még mindig nincs ipara. Hogy csinálták meg az eskütéri hidat is??

Szell: Talán én csináltam azt is?!

Molnár: Az eskütéri hid szomorú sorsa összefügg az Ausztriával fennálló szomorú államjogi kapcsolatunkkal. (Zajos derűtség a jobboldalon.)

Szell: No erre kíváncsi vagyok.

Molnár: Könnyű nevetni, kérdezzék meg a Kossuth Lajos-utcai háztulajdonosokat. (Derűtség.) Az eskütéri hidat csak azért nem építették egyenesen a Kossuth Lajos-utczával, hogy a Kossuth Lajos nevével nevezett utca ne nézzen át Budára, a királyi vár kö-

zelében. (Zajos derűtség a jobboldalon, helyeslés a balon.)

Ballagi: Ezt nygán megmagyarázta.

Molnár: A többség tagjai odaküldt a választók közt nagyhangon beszélnek, megígérnek mindent, de itt a Házban egy mukkot se szólnak, azt tartják, hogy jobban elvégzi helyettük Szell Kálmán. (Ugy van! a szélsőbalon.)

Szell: No Nő!

Molnár: Igy megígérték, hogy mielőbb keresztülvisszik a tisztviselők fizetésemeléséről szóló javaslatot. (Felkiáltások: Ugy hát!) Felolvassa Vészi Józsefnek óbudai programbeszédéből ezt a részletet és kérdi, vajjon szolt-e Vészi már valamit a tisztviselők érdekében.

Vészi: Hiszen önök akadályozzák meg, hogy napirendre kerüljön. (Ugy van! a jobboldalon. Ellentmondások a szélsőbalon.)

Molnár: Fejérváry azt ígérte Temesváron választónak, hogy a fizetésredezést a katonai fizetésekkel legalább egyszerre valósítják meg. Hát a katonatisztek fizetése már régen rendezve van, de a tisztviselőké most sincs. (Ugy van! a szélsőbalon.)

Vészi József: Hát ne akadályozzák meg önk!

Molnár: Öt perc szünetet kér.

Elnök: Megadja.

Szünet után Molnár folytatta beszédét. Az indemnitit nem szavazza meg.

Majd az ülések meghosszabbításáról szóló indítványt szavazás alá bocsátja az elnök. A többség elfogadta.

Ezután az ülést bezárták.

Demokrata pizskolódások.

Előbb a magyar történelem dicsőséges alakjait rugdalták meg a hazátlan demokraták, — most már magát a koronás apostoli királyt támadják vakmerő pizskolódással, amit ők — gondolom — sikerült, szellemes ötletnek tartanak.

Egyik demokrata lap decz. 3-iki számában a következőket írta a *Haragszik a király* című cikkében:

»Psz! Ne lárnozatosok, legyetek csendesen, nem látjátok? A király haragszik. Hallgasson el a hőstenor a m. kir. Operaházban és némuljon el a hegedű az öreg Racz Pali 36-ik fának kezében! Hát van kedvetek mulatni és éjszakákon által keresni a kis Kobnt, amikor a király haragszik?»

Igen, a mi királyunk haragszik mireánk! És mi az ő hú gyermekei: itt állunk — nebuch — uralkodói szeretet nélkül, hogy keveset mondjak, mint egy mopszli, akinek az illetlensége miatt ki kellett mennie a szobából. Bolond mopszli! A helyett, hogy örülne és csatlakoznék a szabadon csatangoló kutyákhoz, akikből valóságos farkasokat nevelt a szabadság, hát oda telepszik az ajtó elé és alázatosan nyöszörög. Kaporja az ajtót és nyálja a kűszöbét, míg végre meg-esik a szive a haragos urnak és bebocsátja. Hah, hogy ugrál örömeben a mopszli, hogy táncolja körül megbékült urát hetvenhétszer, hogy vihanczol, hogy csahol boldog lekésedéssel, mintha csak azt akarná mondani: vitam et sanguinem!«

Majd midőn a gunynak éppen nem elmés, hanem csak mocskba itatott nyilait árasztja a király személyére, azon indítványt teszi, hogy a képviselőház mondja ki, hogy

»nem szavazunk meg egy elvetemült krajezart se az udvartartás költségeire, különösképp pedig nem emeljük följebb a civilistát egy millióéternyire se, ha a király három nap s különbeni végrehajtás terhe alatt meg nem békül és le nem jön szeretett magyarjai közé. Nem vagyok gazdag ember, de odaadom Zichy Nándor vagyonát, ha harmadaspra Budán sem lesz az udvar. A mai rossz üzleti viszonyok között nem szabad az embernek személyeskednie és kényelmeskednie. Akárhány derék német száz forintot gseft után is lenyargal Budapestig,

hát hogynye nyargalna, ha — kutyateringette — husz milliócskát lehet keresni. Bizony nyájaskodik ennyi pénzért az emberfia egy néhány napig, még akkor is, ha keble mélyén a fogfájás vihara tombol.«

A Hazánk, a mely felhívta e lapra az ügyészség figyelmét, ezt a megjegyzést fűtöte hozzá:

Végiglapoztuk az 1848-iki és 1849-iki magyar lapokat, midőn kissé több oka volt a régi magyar demokraták őseinek haragudni, de ilyen szennyes igéket egyetlen magyar hirlap se tartalmazott, mint a »demokrata politikai újság« decz. 3-iki száma.

Mi pedig csak azt jegyezzük meg, hogy akadt Nagy-Váradon egy napilap, a Nagyvárad Napló, amely a Hazánk támadása után miat saját vezércikkét közölte ugyanezt a *Haragszik a király* című cikket, ami méltó felháborodást keltett a jobb érzésűek körében.

Hová juttat még bennünket a hazátlan szocialdemokraczia, ha már a demokraták is eunyire mennek a pizskolódásokban?!

A nagyszalontai választás.

— Saját tudósítónktól. —

Vasárnap tartották meg Nagyszalontán a képviselőjelöltek programbeszédeiket. A városban nagy élénkség volt.

Mezőfi Vilmos fővárosi hirlapíró, az újonnan szervezett szocialdemokrata párt jelöltje délelőtt 10 órakor mondotta el programbeszédét. A másfél óráig tartott szónoklatban a kormány politikáját ostorozta. A beszéd a nagyszámu érdeklődő közönség tetszésével találkozott.

Délelőtt 11 órakor a kerület és a függetlenségi párt hivatalos jelöltje, **Balogh Mihály** mondotta el nagyszámu választótözség előtt programbeszédét. Balogh hosszan és részletesen foglalkozott a mai politikai viszonyokkal, elítélte a kormány törekvését, a mely a civilista és az újonczlőtszám felemelésére irányul. Fejtegette az önálló vámtérület szükségét s követelte az iskolák államosítását.

A mindvégig érdekes és higgadt beszéd a választókra igen kedvezően hatott és a szónok ügyes fejtegetéseit a sürű éljenek gyakran megszakították.

Dr. Molnár Akos és **Bartha Ferencz** orsz. képviselők erősen elítélték Halász Lajos pártjának visszaéléseit, amennyiben Kossuth aláírásával hamis táviratot terjesztettek. A képviselők kijelentették, hogy ez közönséges koholmány.

Délután **Halász Lajos** tartotta programbeszédét. Ismertette a függetlenségi párt által hirdetett eszméket. Nagy visszatetszést szült, hogy az egyik szónok rövid beszédében személyeskedéssel hatásvadászatra iparkodott.

A jelöltek tegnap és ma a vidéken tartották programbeszédeiket.

A választási harc mozgalmassnak igérkezik, azonban **Balogh Mihály** megválasztása nagy többséggel már biztosítottnak látszik.

A választás napjára — hir szerint — a függetlenségi párt Balogh Mihály támogatására 12 országgyűlési képviselőt fog kiküldeni a kerületbe.

TÁJÉKOZTATÓ.

Decz. 10. A nagyvárad gyorsíró egyesület vál. ülése d. u. 6 órakor a reáliskolában.

Régészeti és történelmi muzeum. (Schlauch-park) nyitva minden vásár- és ünneppnap d. e. 10 óráig! fél 1-ig és d. u. 3-5-ig 10 krért. Kedden és csütörtökön d. u. 3-5 óráig 20 krért. Más időben 50 kr.

Városi közügyek.

A közgyűlés tárgysorozata.

Nagyvárad városa közgyűlését holnap tartja, melyen néhány fontosabb ügy kerül tárgyalás alá, továbbá a közigazgatási bizottságba, valamint a községi iskolaszékbe 3 tag választása is napirenden lesz.

A közgyűlés tárgysorozata a következő:

Nagyvárad város törvényhatósági bizottságának 1902. évi december hó 11-én, esetleg következő napján mindenkor délután 3 órakor a városház tanácstermében tartandó ülésén a következő ügyek fognak tárgyalatni:

1. A polgármester jelentése az előző havi közigazgatás állapotáról.

2. A közigazgatási bizottságból a folyó év végén kilépő tagok helyének választás útján való betöltése.

3. A tanács jelentése a községi iskolaszékbe 3 tag választása iránt.

4. A tanács javaslata Csepregi Miklós részére átengedendő köztérre vonatkozólag.

5. Ugyanannak javaslata Moskovits Mór és fia cégétől a köztérhez csatolandó terület megvétele iránt.

6. Ugyanannak javaslata Moskovits Adolf és fia által a város tulajdonát képező Komendáns réti 8 hold terület megvételére tett ajánlataira.

7. A tanács a városi villamos műszabályrendeletét beterjeszti.

8. A tanács a mentő-intézmény létesítésére vonatkozó szabályrendeletet beterjeszti.

9. A tanács javaslata a felső kereskedelmi iskola részére 4000 korona évi segély engedélyezésére.

10. A tanács előterjesztése a női kereskedelmi iskola részére engedélyezett 600 korona évi segélynek 800 koronára leendő felemelése iránt.

11. A tanács javaslata a rendőrség és tűzoltók baleset elleni biztosítása tárgyában.

12. A tanács a házipénztár f. év harmadik negyedéről szóló kezelési kimutatást beterjeszti.

13. A tanács jelentése a rendőrség, tűzoltók és szolgák ruházati szükségletének ellátására megtartott árlejtés eredményéről.

14. Ugyanannak jelentése az irodaszerekre megtartott árlejtés eredményéről.

15. Ugyanannak jelentése a vadászterületek bérbeadására megtartott árlejtés eredményéről.

16. Ugyanannak jelentése a gyertya szükséglet biztosítására megtartott árlejtés eredményéről.

17. A tanács jelentése a kőolaj szállításra megtartott árlejtés eredményéről.

18. A tanács a nagyváradai lat. szert. káptalan kérelmét a kövezet-, vám- és vásárvám általános összegben leendő megállapítása iránt beterjeszti.

19. Hillinger Lipót és társai felebbezése az 1901. évre kivetett általános jövedelmi pótdónak terhokra történt előírása ellen.

20. A tanács Leitner Mártonnal a Zöldfa alatti boltbérletére kötött szerződést beterjeszti.

21. A tanács Szász János nagyváradai lakossal kötött földbérleti szerződést beterjeszti.

22. A tanács jelentése a szobafestési munkálatok kiadására vonatkozó közgyűlési határozat kiigazítása iránt.

23. A polgármester jelentése Fischhoff Frigyesnek Nagyvárad város kötelekibe felvétele iránt.

24. Papp György hivatalosolga fizetési előleg iránti kérvénye.

25. Ozv. Gasperik Lajosné kegydíj iránti kérvénye.

26. Lovass Zsigmond városi mérnök 3 havi szabadságidő engedélyezése iránti kérvénye.

27. Dekker Frigyes városi állatorvos 8 heti szabadságidő engedélyezése iránti kérvénye.

Erről a törvényhatósági bizottság tagjait tisztelettel azzal értesitem, hogy e tárgysoro-

zatba nevezett ügyiratok a közgyűlést megelőző napon bárki által megtekinthetők.

Nagyvárad, 1902. december hó 9-én.

Bordé Ferencz,
főjegyző.

Kérjük lapunk t. előfizetőit, hogy a sajtó alatt levő

Tiszántul Nagy Képes Naptárát

ismerőseik körében ajánlani szíveskedjenek, mert a diszes kiállítású és gazdag tartalmu naptár nélkülözhetetlen, hézagot pótló kézikönyve lesz minden háznak. Épen ezért gondoskodunk róla, hogy nem előfizetők is megszerezhesék; ez okból nagyobb mennyiséget készítenek egyenkénti eladásra is. Megrendeléseket elfogad és pontosan teljesít a

„Tiszántul“ kiadóhivatala.

A naptár ára 1 korona. V. déki megrendelőinknek bérmentve kézbesítjük.

Tisztelettel

a „Tiszántul“ kiadóhivatala.

UJDONSAGOK.

Izetlenkedés.

— Válasz a Nagyvárad Naplónak. —

A Nagyvárad Napló egy 2 flos temetési stóla alkalmából megint jónak látja izetlen kirohant rendezni a kath. egyház és papság ellen, amivel zavarni akarja a felekezeti békét.

Nem irigyeljük romlott guszatusát, — ezt a szezáncziósan felfújt és regényesen kiszínezett ügyet sem akarjuk per longum et latum tárgyalni, de van két megjegyzésünk.

Fel vagyunk hatalmazva a következők kijelentésére:

Hogy pénz nélkül nem temeti el a halottat — azt nem mondotta senkinek azt ill. fő plébános. Aki ezt állítja vagy félre van vezetve, vagy hazudik.

A másik megjegyzésünk ez: Tessék hivatalosan névszerint összeállítani minden felekezet lelkésze és a zsidó rabbiusok által, hogy ki hány halottat temetett évenként — ingyen? Akkor ki fog tűnni, hogy hol van az igazi kegyelet és szeretet.

Jó lenne azt is statisztikailag összeállítani, hogy mindegyik vallásnál, illetve felekezetnél milyen nagy a stóla? — egyúttal azt is, hogy más városokban milyen nagy? — akkor fogják látni, hogy a váradai katolikusok, (kik amogy sem fizetnek sem egyházi, sem iskolai adót) milyen előnyös helyzetben vannak a többiek felett.

Ha különben e tekintetben panasza van valamelyiknek, az tudoi fogja, hogyan kell azt elintézni. A N. N.-tól bajosan fog tanácsot kérni.

† Kovács Géza.

Még alig élt s már is a temetőben lelt nyugalomát. Alig volt tavasza s már is tél borult rája.

Es azért mégis ez az élet teljes élet volt. Az a fiatal tanár, a kinek szívját annyi könny áztatta s a kinek koporsóját oly nagy szeretet-

varázsolta virágos kertté, rövid néhány földi évében megért mindent, a mi az emberi életet kíséri. Elérte a legszebb pályák egyikét: tanár lett, kinek kezébe a nemzet jövője van letéve. Boldog volt s boldoggá tudta tenni azt, a kit a legigazabb szeretet fűzött hozzá. Es mikor eljöttek a szenvedés nehéz hónapjai, a szenvedés is csak lelküket, szívüket hozta egymáshoz közelebb. Isten akaratán megnyugodva, Beléje vetett erős hittel várták a megpróbáltatás végét, — és mikor ezt a véget sirkeszt jelölte, ez a kereszt adott el nem oltatható reményt mind a két léleknek. Az elköltözönek is, a mély gyászba borultnak is. Nem örök az elválás a halál kapujában.

Oh, ennek az életnek szomorú része csak az, a melyet az itt hagyottak gyásza fűd. Mikor a hóval borított hideg sirra törékeny virágot látok omlai, akkor szomorított el mindnyájunkat a kép, hogy két özvegy édes anya emel karjaival egy harmadik roskadozó özvegyet: egy fiatal, 18 éves asszonyt . . .

Hosszas szenvedés után vasárnap hajnalban hunyt el Kovács Géza, a nagyváradai állami főreáliskola tanára. Halála nem jött váratlanul: hónapokkal ezelőtt végzetes betegség támadta meg, mely a jelesen képzett, lelkes fiatal tanárt a katedréről kórágyba ragadta, míg szenvedéseitől a halál megváltotta.

Tegnap délután volt temetése, ma reggel 8 órakor a Szent László-templomban tartják lelki üdvéért az engesztelő szent mise-áldozatot. Temetésén megható módon nyilvánult a kartársak, jóbarátok és a tanítványok részvétele. Képviselve volt a jogakadémia tanári kara dr. Molnár Imre által, azonfelül teljes számmal vett részt a főreáliskola tanári kara, élén Stauber József igazgatóval, a főgimnáziumé Novotny Sándor igazgatóval, a felső kereskedelmi iskoláé dr. Kovács S. János igazgatóval, továbbá mindhárom középiskola ifjusága teljes számban, zászló alatt. A temetési szertartást dr. Vučkics Gyula végezte Pálffy Béla hittanár és Kampel József káplán segédletével; a megható egyházi gyászénekeket pedig a főreáliskola ifjusági dalárdája énekelte Kalmár Illés énektanár vezetése alatt.

A beszentelés után a menet a Rulikovszky-temetőbe indult; itt tették az oly korán elhunyt fiatal tanár hült tetemét örök nyugalomra.

A koporsót egészen elborították a szebbnél-szebb koszorúk; felirataik a következők:

Bánatos özvegye — szeretett férjének.

Bánatos szülei — szere ett gyermeküknek.

Nagyvárad állami főreáliskola tanártestülete — felejthetetlen kartársuknak.

Demek családtól — utolsó üdvözlét.

Nagyvárad állami főreáliskola ifjusága — szeretett tanárunknak.

A gyászeseiről a család a következő gyászjelentést adt ki:

Fájdalmunkat lelkünk mélyéig érezve, de Isten kiküzdhetetlen rendelkezésén erős hittel megnyugodva, hozzáuk tudomásul, hogy a legjobb férj, fiú és testvér Kovács Géza, állami főreáliskolai tanár hosszas, keresztényi türelemmel viselt betegsége s a szentségekkel való ellátás után 1902. december hó 7-én csendes-sen elnyugodott az Urban. Temetése december hó 9-én, kedden 1/3 órakor lesz a Nagy-Te egy-utca 27. sz. házból. Az engesztelő szent miseáldozat f. hó 10-én reggel 8 órakor mutatattatik be az ezek Urbanak a Szent László plébánia templomban. Nagyvárad, 1902. december 7. El nem mutó szeretettünk kíséri utolsó útjára. Özvegye: szül. Mathász Klára. Napa: özv. Mathász Miklósné. Etesanyja: özv. Kovács Ferenczné. Testvérei: Aracs Ferenczné szül. Kovács Brigitta, Kovács Ferencz. Sógora

és sógorai: Aracsi Ferencz, Mathiász Arthur, Becker János és neje szül. Mathiász Berta, Mathiász Róza.

A tanári kar külön gyászjelentést adott a halálesetről.

A diszes temetést Weisslovits Adolf és fia czég rendezte a megszokott rendben és iziással.

Tisztelettel kérjük vidéki előfizetők, kik hátralékban vannak, hogy azt mielőbb rendezni sziveskedjenek.

* A papnövelde mai gyászünnepélye. A nagyváradai lat. szert. papnevelő intézet növendékei az intézet nagytermében ma, szerdán elhunyt nagynevű biboros főpásztorunk dr. Schlauch Lőrincz emlékére gyászünnepélyt rendeznek. A gyászünnepély kezdete 6 órakor s műsora a következő:

1. *Oh nagy Isten.* Zenéjét szerezte Belezmay Antal karnagy. Énekli a növ. papság énekkara.

2. *Elnöki megnyitó.* Tartja Molnár János IV. é. np.

3. *Emlékezés.* Óda. (Pályadíjat nyert költemény). Irta és szavalja Timár Ambrus II. é. növendékpap.

4. *Leáldozott egy élet.* Szövegét írta dr. Némethy Gyula. Zenésítette Belezmay Antal. Előadja az énekkar.

5. *Emléksorok Dr. Schlauch Lőrinczről.* (Részlet a pályadíjat nyert dolgozatról). Irta és felolvassa Mazurek Gyula II. é. np.

6. *Békén nyugodjál.* Zenéjét szerezte Belezmay Antal karnagy. Énekli a növ. papság énekkara.

7. Zárószó.

* A villamos berendezés a közgyűlésen. A holnapi városi közgyűlésen tárgyalásra kerül a villamos üzemre vonatkozó szabályrendelet. Ezzel egyidejűleg megalakítják a felügyelőbizottságot, amely azonnal megkezdí működését. A bizottság megbízatása két éves lesz, amennyiben 1904. december 31-ig tart. — A villamos vasut részére szükséges áram szolgáltatása tárgyában még nem jött létre a meg egyezés Nagyvárad város és a közuti vasut között. A tárgyalásokat azonban előreláthatólag mielőbb befejezik s ez esetben még december hó folyamán rendkívüli városi közgyűlésen tárgyalják a szerződést.

* Az agg honvédek kérelme a helybeli és vidéki pénztézetek igazgatóságaihoz. Az év végének közeledtekor a takarékpénztárak és pénztézetek igazgatóságai egybeállítván mérlegüket, mindenkor elismerésre méltó bőkezűséggel szoktak megemlékezni városunk és megyénk közművelődési és jótékonyozási intézetéről. Akárhány egyesületünk a lekötelező tisztelettel köszönetet fejezt ki a hasznos működésért. Igaz, hogy majdnem évről-évre szaporodnak az egyesületek, (nem éppen a közélet előnyére), s így mindig több-több részre kell osztani azt az összeget, melyet jótékony célok pártolására szánnak; de viszont **vannak oly régi és nagy érdemeket szerzett egyesületek,** melyek a támogatásra nem csak rászokáltak, — hanem **rá is szolgáltak.** Ilyen régi érdemes testület a **„biharmegyei és nagyváradai 1848—49-iki honvédek egyesülete,”** melynek tagjai vérüskel szolgáltak a hazát és annak függetlenségét. Róluk az egyesületiőről vajmi ritkán emlékeztek meg pénztézetek. Lehet, hogy azért nem, mert kérték és kopogattatottak azok, kiknek a haza minden fia halálával tartozik; vagy azért, mert a pénztézetek figyelmét kikerülte. Kötelességet teljesítünk, midőn most — mérleg záráskor — honvéd egyesületünkre felhívjuk takarékpénztáraink, pénztézetünk igazgatóságainak figyelmét, azon biztos reményben, hogy **róluk nem fognak megfeledkezni,** midőn évi nyereségükből **jótékony** czásra áldoznak.

* Papszentelés. Lélekemelő egyházi aktus megy végbe a szent karácsonyt megelőző időszakban a nagyváradai r. kath. püspöki székházban. A nagyváradai szeminárium két jeles növendékét: **Hagen** Ferenczet és **Lipcsey** Gyulát szentelik áldozárrá. A két végzett papnövendéknek december 15-én adják fel a tonzurát és a kisebb rendeket, december 18-án alszerpappá, 20-án szerpappá avattatnak, míg december 22-én áldozó papokká szenteltetnek. A papszentelést **Radnay** Farkas felszentelt püspök fogja végezni a püspöki székház kápolnájában reggel 7 órakor. — A szabályok szerint a megyés püspök elhalálása esetén, egy évig nem szabad papot szentelni a gyász miatt, tekintettel azonban az előállott szükségre, ez alkalommal **Vinkler** József káptalani helynök a római szentszéktől nyert engedélyt a kivételes papszentelésre.

* **Hármas jubileum.** **Platz** Bonifác, a szegedi tankerület kir. főigazgatójának 10 éves főigazgatói, 30 éves papi és tanári jubileumát vasárnap fényes ünnepelte ünnepte meg Szeged város társadalmá, s a szegedi tankerület tanári kara. Az ünnepség szombaton ismerkedési estélyivel kezdődött. Másnap folyt le a tulajdonképpeni ünnepély. Megnyitó beszédet **Cserép** Sándor főgimnáziumi igazgató, üdvözlő beszédet **Homor** István tartott. A **Dugonics** irodalmi társaság, melynek az ünnepelt tevékeny működő tagja, szintén részt vett az ünnepélyen, s dr. **Lázár** György elnök fejezte ki a társaság üdvözlését.

* A községi iskolaszék kiegészítése. Az elemi iskoláról kiadott miniszteri rendelet sok tekintetben módosítja az iskolák kezelését. Az iskolaszék hatáskörét pedig a lehető legszűkebb körre szorítja. Az iskolaszék tagjainak összeférhetlenségét egészen gyökeresen szabályozza. Ennek a következménye azután az, hogy **Hegyesi** Márton elnök, kinek az egyik leánya községi tanítónő, nem csak az elnökséget nem tarthatja meg, hanem az iskolaszéknek sem lehet tagja. Így helyette más tagot kell az iskolaszékbe választani. Dr. **Baróthy** Akos főorvos ezután hivatalból lesz tagja az iskolaszéknek és így ő helyette is új tagot választanak. Végül betöltésre vár a **Krüger** Viktor elhunytával megüresedett hely az iskolaszékben. Összesen tehát három tagsági helyet töltenek be az iskolaszékbe.

* **Tucsek** Ferencz temetése. Impozáns résztvét kísérté végső útjára az élte javában elhunyt **Tucsek** Ferenczet, a zeneművészet lelkes kultivátorját. A nagy hivatás ellenére igen nagy közönség jelent meg a Nagy Sándor-utcai halottas háznál. Kivonultak a szomorú szertartáshoz a honvéd hadapródiskola összes növendékei és egész tanári kara élén **Mayor** Miklós órnagy iskolaparancsnokkal, a főgimnázium tanárkara, a gör. kath. szeminárium, továbbá ott voltak **Radnai** Farkas, **Fetser** Antal, **Széchenyi** Jenő, **Laurán** Agoston, **Nyes** Mózes, **Stark** Gyula, dr. **Molnár** Imre, **Kováts** Béla, **Gentz** esperes, **Ditz** Mihály, dr. **Schweiger** Ede, **Mezey** Mihály, **Réz** Mihály, dr. **Pallás** Leontin, dr. **Imrik** Gusztáv, **Ováry** Sándor, **Kiss** Elek, **Palfy** Béla, **Darvassy** Lajos, **Halász** Gyula, **Makucz** Erő, **Besser** Hugó, **Kappel** György, dr. **Márkus** László, **Mayer** Antal, **Brehm** Lőrincz stb. A temetési szertartást **Dencs** János cz. kánonok, plébános tartotta segédlettel, mely után a gör. kath. szeminárium énekelte el egy latin gyászdalt, majd ennek végeztével a r. kath. székesegyház hatalmas énekkara zendített rá egy könyekig megható gyászenekre, melynek hangjai mellett elhelyezték a remekművű érzékporsót az üveges gyászkocsira és elől a szebbnél-szebb koszorúkkal borított virágkocsival megindult a halottasmenet az olaszii nagytemetőbe, hol örök nyugalomra helyezték az elhunytat. Már teljesen besötétedett, mikor a gyászmenet kiért a temetőbe.

A koszorúk feliratai a következők voltak. Bánatos özvegye — felejthetetlen férjemnek, **Drága** jó apámnak — **Lolika**.

A premontrei rend tanári kara — részvéte jeléül.

M. kir. honvéd hadapródiskola növendékei — szeretett tanáruknak.

Latin szert. székesegyházi énekkar — szeretett kartársnak.

Sipos István és családja — részvéte jeléül.

Pallás Leontin — szeretett tanáruknak.

Szabó Gizike — szeretete jeléül.

Szeretett tanáruknak — tanítványai.

Markély János és neje — tisztelete jeléül.

Zenekedvelők egyesülete — kegyeletük jeléül.

Az evangélikus református leánynevelő intézet növendékei — szeretetük jeléül.

A diszes temetést Weisslovits vállalata rendezte.

* **A hó és a ház- s üzlettulajdonosok.** Minden év telén, mikor leesik a hó, mindig meggyűlik baja a rendőrségnek a ház- és üzlettulajdonosokkal. Ugyanis minden évben akadnak olyan házigazdák s kereskedők, kik nem tartják érdemesnek a házuk, illetve bolt helyiségük előtti gyalogjáróról a havat eltakarítani, s ott hagyják megfagyni. Így aztán nem csoda, ha oly sok szerencsétlenség történik a járókelők körében, mert elkerülhetetlen, hogy az ember meg ne csusszon a jéggé fagyott, hóval ellepett járdán. A rendőrség most szigorú eljárást indított a lekiismeretlen ház- és üzlettulajdonosok ellen. Ezeket először is kihágási uton megbünteti a rendőrség, azonfelül pedig az illetők költségére napszamosokat állít a járdák letisztítására.

* **A koldusápoló gyűlése.** A papnöveldeben f. hó 10-én megtartandó gyászünnepély miatt, mely a koldusápoló kihirdetett gyűlésével összeesik, ez utóbbinak gyűlése **f. hó 11-ik napján** délután öt órakor fog megtartatni.

* **E. M. K. E. kávéház Nagyváradon.** A modern építészet valóságos remeke az a diszes palota, amelyet **Sztarill** Ferencz kiváló építész emelt a színház mellett. Izlés, csín, gyakorlati tudással van összehozva az aránylag kicsiny helyre a pompás épület, amely ma a legszebb Nagyváradon. Az épület főkéssége a remek kávéház, a melyet ma, szerdán ad át a közönség kényelmének **Stern** Hermann kávé, aki évtizedeken át, mint a „Korona” tulajdonosa kiérdemelte a közönség elismerését. Az új **E. M. K. E.** kávéház pazar fényvel van berendezve, secessió izlésben. Minden a legmodernebb kivitelben. A nyugati oldalon izléses karzat, s egy páholszerű fülszó. A főemeleten és I. emeleten drága berendezést separék, termek állanak a közönség rendelkezésére, a legmesszebbmenő kényelemmel.

* **Automobil-omnibusz Nagyváradon.** Az automobil-omnibusz üzemére Hetényi Holcz József nyiregyházi lakos tudvalevőleg azzal kért engedélyt Nagyvárad városától, hogy tíz évig adómentességet adjon a város. Kérelme különben kellőleg fel van szerelve üzemtervekkel. **Held** Kálmán nagyváradai lakos szintén engedélyt kér automobil-omnibusz közlekedésre, azonban üzemtervet nem csatol. Ebben a kérdésben a legfontosabb a közbiztonság, miért is a városi tanács véleményezés végett mindkét kérvényt kiadta a főkapitánynak.

* **Tolvaj hálótársak.** **Kriszte** János szentteleki földműves bejött a tegnapi vásárra. Ejjelre a kolozsvári-utcai Tokai-fele kocsimában szállt meg. Szobájában még két hálótársra is akad: **Nyanc** Sándorra és **Oláh** Jánosra. Este még barátságosan beszélgettek és a két furfangos atyafi csakhamar kitudta, hogy **Kriszte** pénzre van. **Kriszte** semmit sem s-jive tért nyugvóra s reggel mikor felébredt észrevette, hogy hálótársai már nincsenek a szobában, de ez semmi gyanút nem ébresztett benne. Később azonban midőn felöltözött, észre vette, hogy 36 koronája hiányzik. Az esetet jelentette a rendőrségnek, mely megindította a nyomozást. A tolvajok ma kézrekerültek és lezarttak.

* **Ötven éves** Aldozár. Budapest-Ferencváros érdemekben gazdag lelkipásztora **Kurcz Vilmos** hétfőn mutatta be az Urnak arany-miséjét. Az agy jubiléumát, ki a legnagyobb testi és szellemi épségben érte meg e napon, számosan üdvözölték, így **Vaszary** hercegprímás, **Dardnyi** miniszter, **Márkus** főpolgármester **Kohl** Medárd püspök, stb. A ferencvárosi polgárság egy művészi kivitelű 4000 korona értékű, romok pásztorbottal lepte meg az általános tisztelőnek örvendő lelkipásztort.

* **27%-ról 2 1/2%-ra.** A városi rendőrök, tűzoltók, vámosok ruházatának készítésénél eddig 27 száz. ot engedett a vállalkozó. A most meghirdetett pályázatnál azonban a legelőnyösebb ajánlattevő is csak 2 és fél száz. engedményt tett, ami körülbelül 2000 korona több kiadást okozna a városnak. A tanács azonban nem találta kielégítőnek az árlejtés eredményét, s ezért javasolja a holnapi közgyűlésnek, hogy a ruházatok elkészítésére újabb árlejtést rendeljen el.

* **Közegészségügyi muzeum Nagyváradon.** Dr. Liebermann Leo egyetemi tanár, az országos vegykeresleti állomás vezetője, tudvalevőleg mozgalmat indított, hogy a nagyobb városok közegészségügyi muzeumokat létesítsenek. Erre Nagyvárad városát is felkérte a kiváló tudós. Ebből az alkalomból dr. **Grósz** Emil egyetemi tanár, országos hírű szemgyógyász, szülővárosa: Nagyvárad iránti jóindulatából levelet intézett Nagyvárad polgármesteréhez, amelyben felajánlja közreműködését a felállítandó közegészségügyi muzeum létesítéséhez.

* **A városi árvák javára.** A városi árvaház női választmánya élén elnököje: a jótékonyságáról ismert uriaszony Des Echerolles **Kruspér** Sándornéval a városi szegény árvák javára f. évi december hó 21-én a Fekete sas szálloda nagytermében »Karácsonyi nagyvásárt« rendez. Ezen vásáron eladásra kerülnek minden néven nevezendő élelmi, élvezeti, háztartási cikkek, borok, pezsgők, vadak stb. stb. A vásár decz. 21-én vasárnap d. e. 1/2 9 órakor kezdődik s tart egész napon át. A vásárra összegyűlt tárgyak azonban december 20-án, szombaton d. u. 3 és 7 óra között a 37. gy. e. zenekarának szíves közreműködése mellett megtartandó előzetes megnyitáson is megtekinthetőek 40 fillér beléptdíj mellett, e tárgyak kisorsolása azonban csakis vasárnap d. e. 1/2 9 órakor veszi kezdetét. A pénztáraknál előfordulható tolongás megakadályozása céljából kiválasztott beléptdíj jegyeket előre megváltani. Előre lehet venni jegyet a kishidraál levő cukorárusnál. Beléptdíj a vásárra 20 fillér. A tárgyak kisorsolása akként történik, hogy a vásáron résztvevő 20 fillér befizetése ellenében a vásáron felállított 16 asztal és egy karácsonyfánál külön-külön elhelyezett szerencsekerékből egy számot húz, melyre, ha a szerencse kedvezett, a nyerő számok megfelelő nyereségmentes tárgyat az illető azonnal kézhez kapja. Így ha valaki nyerő számot húz, 20 fillérért egy értékes cikket, egy üveg pezsgőt stb. nyerhet. A szerencsekerékben levő számok egy harmada nyerni fog. A számokat addig húzzák, míg minden nyeresémet meg nem nyernek. A teremben levő 16 asztal jövedelme a városi árvák javára lesz fordítva, a karácsonyi bevétel pedig a gyermekekbarát-egylet javára, szegény iskolásgyermeknek felruházására. A vásáron való közreműködést Nagyvárad nemesszívű asszonyai vállalták magukra. Ezen uton is felkéri a rendező-ég a közönséget, hogy adományait küldje el az árvák részére a nagyvásárra, a hol a jótékonyság jegyében hasznosan költöthet el fillereit. Felhívják az egyes hivatalok vezetői s az üzlettulajdonosok, hogy a vásárra kibocsátott plakátokat a hivatalos helyiségek váróterméi s előszobáiban s ott, ahol azok a közönség szemléletének legjobban ki vannak téve, ugyszintén az üléshelyiségek utcái kirakataiban, ajtóiban kitenni, illetve annak kitételét megengedni szíveskedjenek. A karácsonyi vásárra öv. Des **Echerolles**

Kruspér Sándorné elnököhöz, — ki a nyereségmentes tárgyak gyűjtését a nemesszívű uriaszonyok élén nagy buzgalommal vezeti, — már is több nyereségmentes tárgyat küldtek be s még többnek küldését helyezték sokan kilátásba. többnek küldését helyezték sokan kilátásba. Igy: Echerolles **Kruspér** Sándor és Gilbert 50 nyulat, Fűchsl testvérek helybeli bornagykereskedő cég 100 üveg 1899-ik évi peccenyebort, Wertheimstein Alfrédné 1 süveg cukrot, Stern Gyula helybeli cipész romok kivitelű 6 pár fehér baba-czipőt küldött. Dr. Kálmán Szider, Des Echerolles **Kruspér** Károly és Grünwald Henrikné 10—10 koronát küldtek be készpénzben, mely összegre nyereségmentes tárgyakat fognak venni.

* **Mártonffy Márton jubileuma.** **Mártonffy** Márton országos iparoktatási főigazgató és a női kereskedelmi tanfolyamok országos felügyelője, hétfőn ünnepelte Budapesten közszolgálatának 30 éves jubileumát. Ez alkalomból az új város háza dísztermében ünnepélyt rendeztek tisztelői a kiváló pedagógusnak. Az ünnepélyt **Matlekovits** Sándor nyitotta meg. Az üdvözlő beszédet **Agotay** Lajos tartotta s átadta az ünnepeltnek az emlékalbumot, melyet az iparoktatási intézetek összes tanárai és tanítói aláírtak. **Morlin** min. oszt. tanácsos **Wlassics** kultuszminiszter üdvözlését tolmácsolta, majd a **Mártonffy** fenhatósága alá tartozó intézetek kiküldöttjei üdvözölték a jubiléumát. Nagyvárad város iparoktatási bizottságát nevében **Ragány** János főszámvéző tartott meleghangú beszédet megemlékezve arról is, hogy Nagyvárad város kétszeresen ünnepli őt és pedig mint a város iparoktatásának fejét s mint Biharmegye szülötét, **Szűcs** Izsó ipariskolai igazgató a tantesület jó kívánatait tolmácsolta. Délben a Royalban fényes bankett volt.

* **Ismeretlen lövöldöző.** **Kaesmír** György kocsis tegnap délután gazdája madár-utcai háza udvarára fát vágott. Körülbelül öt óra lehetett, mikor egyszer csak két erős lövést hallott, s ugyanakkor balkeze két közép ujjá tövébe egy revolvergolyó furdott. A megsérült kocsis a golyót fogával rántotta ki a sebből. Később megjelent **Allmann** orvos, s bekötötte a sebet. A lövöldöző egyén még eddig, bár a rendőrség erősen kutatja kilétét — ismeretlen.

* **A Szmik-féle kiállítás megnyitása.** **Szmik** Antal, pécsi mérnök, hírneves régész rendkívül tanulságos kiállítása vasárnap délelőtti nyit meg ünnepélyesen a megyeház nagytermében, melyen előkelő közönség jelent meg. Dr. **Beöthy** László főispán védnököt megérkezésekor lelkes éljenzés fogadta, majd előlépett **Huzella** Gyula, a rendező bizottság elnöke, s lelkes szavakkal kérte fel **Beöthy** László főispánt a kiállítás megnyitására, lendületes szavakkal mutatva rá a kiállítások jelentőségére, s azok ipari, s kereskedelmi fontosságára. Ezután dr. **Beöthy** László főispán a töle megszokott hűvel tartotta meg a kiállítást megnyitó beszédét. Első sorban köszönetet mondott a rendező bizottságnak, a mely e szép és becses kiállítást előkészítette. Nagy tetszés között említi fel, hogy nálunk Magyarországon nem támogatjuk a hazai ipart, mert a külföldi ipart csodáljuk, pártoljuk és elfelejtjük, hogy van hazai iparunk, melyet támogatni, fejleszteni kell, s a mely örvendetesen halad előre, e kiállítás is tanúságot tesz róla. Végül Isten áldását kérve a kezdeményező munkálkodására, a kiállítást megnyitottnak nyilvánította. Ezután a főispán kíséretével megtekintette a szép tanulságos kiállítást, mely megérdemli a közönség pártfogását.

* **A Moskovits gyár kiterjesztése.** **Moskovits** Adolf és fiai gyáros cég telepét legnagyobbitani óhajtván, kéri Nagyvárad városát, hogy a jelenlegi telep mögött levő 8 hold és 1374 négyzetööl kaszálót, a mely a város

tulajdona, megfelelő árért bocsássa át részükre a város. A tanács az ajánlatot kedvezőnek tartja, s azt javasolja a közgyűlésnek, hogy 13800 koronáért adja el a kért kaszálót. Az ár megállapításánál a jelenlegi jövedelem tőkét vették.

* **Nessi ügye.** **Nessi** Pál országgyűlési képviselő tudvalevőleg felszólítást intézett a kolozsvári ifjakhoz, tanuskodjanak a becsületbírósnál az iránt, hogy őt a kolozsvári rendőrség nem inzultálta. Erre a következők ajánkoztak a tanuskodásra: **Incze** E. Gyula jh., (lakik: **Baróth**, Háromszék megye) **Wasserstein** Mihály jh., (Kolozsvár) **Lawrenczi** N. tanárjelölt, (Kolozsvár) **Máthé** János, **Wisly** Tibor jh., **Spányol** Hugó jogszigorú, **Egyed** László jogszigorú, (Kolozsvár).

* **Művészeti és hangverseny rendezési iroda** cím alatt **Horváth** Elemér hírlapíró, a »Budapesti Napló« munkatársa és **Dayka** Balázs, a vígszínház tagja egy új és életrevaló vállalatot létesítettek a fővárosban. Az új iroda első sorban azokat a vidéki műgyűléteket, köröket s kaszinókat érdekli, amelyek jótékony célú hangversenyeket szoktak rendezni és a fővárosi előkelő művésznöket és írókat óhajtának megnyerni közreműködésükkel. A művészeti és hangverseny rendezési iroda ugyanis, amely állandó összeköttetésben áll az említett művészekkel, művésznökökkel és írókkal, a legnagyobb készséggel elvállalja a közreműködők közvetítését vidékre is s így a hangverseny rendező egyesületek nemcsak tetemes költséget takarítanak meg, hanem ezenkívül sok utazástól és kellemetlenségtől megszabadulnak. Az iroda — amely ezenkívül eljár minden művészeti ügyben — Budapest VII. Erzsébet-körút 37. szám alatt van.

* **Megfagyott a templomban.** Beköszöntött a tél, a nyomorúságok évszaka. A hajléktalanok és éhezők szerencsétlen helyzete ilyenkor szokott végzetessé válni. Nyáron még a nagy nélkülözések dacára is eltudnak valahogy teagódnai, mert a nyári melegség és mezők pásztija éjjeli szállást biztosít számukra. De télen bizony nem biztosít semmi sem számukra menedéket. Szegény **Kirila** Mihály helyi illetőségű csavargó sem talált sehol menedéket a tél hidege elől. Czéltalanul bolyongott az utcákon s este felé éjjeli szállás után nézett, de erre alkalmas fedett meleg helyet a legnagyobb kutatása dacára sem tudott felfedezni. Végre már késő este azt vette észre, hogy a görög keletiek **Holdas templomába** észrevétel nélkül be tud hatolni. Tervét véghez is vitte, mert ájszakára csakugyan meghuzódott a templomban, a hol reggel azután megfagyva találták meg. Holttestét a hullaházba szállították, honnan boncolás után eltemetik.

* **Életunt cseléd.** Hétfőn este nagy szenzációja volt a Szent János-utczának. **Telegdi** Mari 14 éves cselédleány gyufaoldatot ivott s néhány óra múlva az udvaron érte utól a méreg maró hatása este fél 7 órakor. A szerencsétlen kinosan vergődő cselédet dr. **Berkovits** részletesen az első orvosi segélyben. De sérülései oly súlyosak, hogy szükséges volt bezáratni a Biharmegyei közkórházba, a hol kihallgatásakor azt vallotta, hogy a gazdaszonyának türhellen bánásmódja kergette a halálba. Állapota válságos.

* **Kurucz vitéz kincse.** Hegyköz-Szent-Miklóson Szentjobb mellett éppen most került elő egy edényben elrejtett nagy csomó ezüst pénz. A találatnak jutott harmad 62 tallérból, 32 hatgarasosból, 15 háromgarasosból és 40 darab polturából áll. A tallérok az 1659—96. a hatgarasosok + az 1660—95. a háromgarasosok az 1655—1702. esztendőkből valók, a polturák közül pedig egy 1699-ből, 5 darab 1703-ból és 34 darab 1704-ből való. Ha már most tekintetbe vesszük, hogy éppen a leg-

későbbi pénzek a Rakóczy Ferenczöl Nagy bányán veretett polturák s hogy egyetlen egy pénz sem későbbi az 1704-ik évnél, könnyen megtalálhatjuk, hogy ezen jókora, mintegy 450 darabra menő pénz (akkoriban valódi, nagy kincs) elrejtésének mi volt az oka? Hiszen épp a nagyszámu 1704-iki polturák verését követő évben vonult *Herbeville* német hadvezér serege *Magyváradról* Szilágy-Somlyó és Zsibó felé Rakóczy ellen és a fejedelem parancsolatjára a magyaroknak menekülnök, városaik, falvaikat pusztán hagyniok, élelmiszereiket elrejtienök kellett. Ekkor rejtette el tehát Hegyköz-Szentmiklóson és valamelyik, gardag ember az ő pénzét. S lám jól elrejtette, mert csak most, mikor a Rakóczy-felkelésnek kétszázados évfordulóját akarja ünnepelni a magyarság került az elő. A pénzek nagyobb része magyar. De van benne ausztriai, tiroli és lengyel is sok. Az érdekesebbeket és ritkábbakat gyűjteménye számára megvette a biharmegyei régészeti egylet.

* **Egy derék hivatalnok jubileuma.** Október 7-én szép ovációk mellett folyt le Biharvármegye köztisztviselőiben álló legöregebb tisztviselőjének *Baranyi* Adolf tb. főszámvevőnek jubileuma szűk családi körben. A derék férfit levélben és táviratokban a távolból is sokan gratuláltak. Az érdemekben megőszült aggyán fiatal életének 37. évétől — 78 éves koráig fáradhatatlan szorgalommal, ambícióval, mint becsületességgel töltötte be hivatalát Biharvármegye szolgálatában. Az 1861. évben gróf Tisza Lajos főispánsága, Baranyi Agost II-od, Gozman János III-ad alispánsága alatt, midőn még a telekkönyv Biharvármegyéhez tartozott — mint telekkönyviktató kezdte működését, s később telekkönyvvezető lett. 1872-ben, mint megyei alszámvevő, s később, mint megyei főszámvevő helyettes dolgozott. A milleniumi 2 év beszámításával 43 évet hűségesen szolgált, de mivel Biharvármegye számvevőségét és pénztárát államosították, agg korára kényszerítve lett saját kérelmére nyugdíjba lépni.

* **Tisza Kálmán emléke.** Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága elhatározta, hogy néhai *Tisza Kálmán* volt képviselőnk emlékét megörökíti s mozgalmat indít *Tisza Kálmán* szobrának felállítására. A szobor ügyében bizottságot küldött ki, amely ma, szombán, december 10-én délelőtt 10 órakor értekezletet tart a városházán. Az értekezleten résztvesznek a Biharvármegye által *Tisza Kálmán* emlékének megörökítésére kiküldött bizottsági tagok is.

* **Érdekes betörés.** Szokatlan meglepetésre ébredtek hétfőn reggel a törvényszék szolgálói. A bűnjelraktárt feltörve találták. Rövid vizsgálat után kitudt, hogy a sok összehalott és összerablott holmiból az értékesebbje ismét vándorolni indult. Turfangos és vakmerő alakok lehetnek a tettesek, hogy ilyen ötletük támadt, s valószínű, hogy a raktárban ismerősnek kell lenniök, mert másképp nehezen bíhetők, hogy valaki a törvényszéki bűnjelraktárba induljon rabolni. A nyomozást széles körben megindították, de mindeddig eredménytelenül.

* **Elveszett egy sárga színű, foltos vizsla.** Nyakán ujjnyi széles 1 méter hosszú szij, annak végén kötél. Megtalálójá jutalmat kap. — **Találtak** egy börtáskát két kulccsal, azonkívül több apró kulcsot. Atvehetők a rendőrségen.

EGYESÜLETEK.

A nagyváradi első ált. munkás betegségélyző-egylet közgyűlése. A n.-váradi első általános munkás betegségélyző egylet vasárnap tartotta meg rendes havi közgyűlését *Zboray Gyula* elnöke alatt.

A gyűlésen jelen voltak: Sinka László, H. J. Jóó Ferencz, Barabás Béla, Zake Lajos,

Valaszky János, Nagy Károly Józsa István, Klein József, Vaday Mihály, Dobay Imre, Zsirkay Károly és Kalla András választmányi tagok; *Bereczky Imre* felügyelőbizottsági elnök és *Demeter István* jegyző.

Elnök a megjelent választmányi tagok üdvözlése után az ülést megnyitja. Tárgysorozat előtt megemlékezik *Gyurisánszky András* elhunytáról, kéri, hogy az egylet jegyzőkönyvében örökítsék meg nevét és érdemeit a buzgó egyleti tisztviselőnek. A gyűlés egyhangulag elfogadta az elnöki indítványt, elhunytak nevét jegyzőkönyvben örökítette meg.

A jegyzőkönyv hitelesítése után a számvizsgálók által átvizsgált november havi számadás terjesztetett be, melyben bevétele volt az egyletnek 1681 korona 16 fillér; ezzel szemben kiadása 804 korona 36 fillér.

Több apróbb ügyek elintézése után elnök a gyűlést berekesztette.

TANUGY.

Javító érettségi vizsga a főreáliskolában.

A nagyváradi állami főreáliskolában a javító érettségi vizsgálatok f. hó 15-én délelőtt 10 órakor kezdődnek.

SZINHÁZ.

HETI MŰSOR.

Szerda: Katalin.
Csütörtök: Tiszt urak a zárdában.
Péntek: Velencei kalmár. (Mátray Béla vendégszereplése.)
Szombat: Karácsony (premier, Mátray Béla vendégszereplése.)

Csepürágók. A tavalyi sikerek után többször viszonyítottuk már a Csepürágókat az idén is, de mind ezideig, megfokuitan, szánalmasan. A szentimentális bohócok lélek nélkül ugráltak előttünk nem úgy mint Nyárai, a ki lelket adott a sápadt komédiásnak.

Vasárnap este ismét egy kis élet lopódzott a vásári komédiás alakokba. *Pántér, Bükky és Heltai* most ismét hangulatot keltettek. *Heltai* már közel járt az igazi *Boisfleury*hoz, csak egy kissé bátoratlan. Mindamellett régen halottunk a Szigligeti-színházban oly szép harmonikus triót, mint az első felvonásbeli szerelmi vallomás együttesét.

Oszcecsengő, meleg, szép ének volt. *Pántér, Bükky, Heltai* oly jól összeillettek e darab keretében.

Másodsorban *Rédy Szidi* keltett nagy hatást a harmadik felvonásbeli olasz betéjével. Hajlékony szép hangját, most érvényesítette teljesen először Nagyváradon.

Mátray Béla vendéggjátéka. Pénteken és szombaton *Mátray Béla*, a Vigszínház művésze és rendezője fog vendégszerepelni Nagyváradon. Pénteken a *Velencei kalmár*-ban játssza *Shylock* szerepét, mely egyik legkiválóbb szerepe, szombaton saját darabjának, a *Karácsony*-nak a premierjén lép föl egy *Shylockkal* rokonszerepben.

Változás a műsorban. Ma szombán este darabváltás lesz a színházban. A *Bibliás asszony* előadását pár napra el kellett halasztani. A herceg szerepét *Heltai Jenőnek* az új buffónak osztották ki, a ki a *Csepürágók* előadása miatt nem tudott a szerepben keletlen elkészülni. Pár nap múlva azonban játszani fogják a népszerű operettet s *Heltai* énekelni fogja *Nyáray* híres kopláját a *Vár* kislét is. Ma este a *Katalin* operett kerül színre.

NYILTTÉR.

Értesítés.

Tisztelettel értesitem a t. cz. közönséget, hogy a **Bémer téren**, *Sztarill Ferencz* ur házában a legkényesebb igényeknek megfelelően berendezett

EMKE-kávéházamat

f. hó 10-én, azaz ma este megnyitom.

Városunkban e szakban 25 évi működésem alatt minden igyekezetemet oda irányítottam, hogy a t. cz. közönség bizalmát kiérdemeljem. Ezen üzletem megnyitásánál tisztelettel hivatkozva a multa, kérem szíves támogatásukat.

Amidőn megemlítem, hogy megnyitandó üzletemben a mai kor igényeinek megfelelő három amerikai rendszerű *Selfert*-féle tekeasztal, kitűnő, első rendű italokkal és kávéházzükségletekkel állok a t. cz. közönség rendelkezésére, vagyok kész tisztelettel

Stern Hermann.

Szabott árak!

Karácsonyi és ujévi ajándékok legalkalmasabb bevásárlási helye!

China-ezüstgyári raktár

néven új, fényes, régi szükségét pótló üzlet nyílt meg Nagyváradon, a

BÉMER-TÉREN,

(Lukács aranyműves eddigi helyiségében).

A »CHINA-EZÜST GYÁRI RAKTÁR«-ban

művészi kivitelben és meglepően jutányos áron kaphatók a legmodernebb china-ezüst cikkek, leg-hirnevesebb elsőrangú gyárakból. Ezek a cikkek ma már alig nélkülözhetők az uri házakban s jutányos áruknál fogva a legalkalmasabbaknak bizonyultak a háztartásban. A legelőkelőbb ilyen műgyárak remekei vannak felhalmozva a Nagyváradon most létesült china-ezüst raktárban, melynek megtekintésére felhívjuk a tisztelt közönség figyelmét. 70.

REGÉNY-CSARNOK.

Tüzzel-vassal.

Irta: *Sienkiewicz Henrik.*

156

IV.

— Már egyizben tett vele csodát az uristen, mondta *Volodyjovskinak* és *Longinusnak* *Saglio*ba, *Sark* tuski szállásán. Hát nem valóságos csoda-e, hogy megszabadíthattam a leányt annak a gaz ak a kezéből és megoltalmazhattam a menekülésben? Bizzunk és reméljük, hogy az Ur még egyszer megkönyörül rajta. Csak életben találjuk! Valami azt sugja nekem, hogy megint a Bohon hatalmába esett. A követek azt beszélik, hogy ez a czimeres gonosztevő lett *Pulian* helyett a *Krsywonos* alvezére, bizonyára ott volt tehát — hogy az ördögök tépjék ki a belét — *Bar* bevételénél.

— Talán nem akadt rá a leányra. Hiszen huszezer embert gyilkoltak ott le!

— Rosszul ismered őt. Meg mernék rá esküdni, hogy tudott a hercegnő ottlétéről. Bizonyára kimentette a meszarólásból és magával hurcolta.

— Ezzel ugyan nem igen nyugtattál meg. Hiszen a Skrzetuski helyén inkább szeretném, ha megölik, mintsem hogy annak a zsványnak a kezére jusson!

— Az se vigasztalás, ha már nem él, mert akkor alighanem a gyalázat kergette a halálba!

— Kétségbeejtő! szolt Volodyjovskij.

— Bizony kétségbeejtő! ismételte Longinus. Sagloba a szakállát repdeste és szikozódni kezdett:

— A férgek pusztítsák el a fajtáját is azoknak a gaz kutyáknak! Istrángot szeretnék fogni a beleikből! Az Isten teremtette a világot, de ezeket a sodomitákat az ördög nemzeite.

— Én ugyan nem is ismertem azt a leányt, szolt Volodyjovskij, de szívesen tőrtem el helyette a szenvedéseit.

— Én is csak egyszer láttam, de ha a szomorú sorsára gondolok, a düh elv szia a kedvemet az élettől is, szolt Longinus.

— Képzeltetek tehát, hogy milyen most az én lelkiállapotom, szolt Sagloba. Hiszen én úgy megszerettem, mintha a gyermekem volna s ezer veszedelemtől menttettem meg. Képzeltetek, mit érzek én?

— Es mit érezhet a szegény Skrzetuski? mondta Volodyjovskij.

Igy sopánkodtak a lovagok, azután mely hallgatásba merültek. Sagloba törte meg a csendet.

— Nincs hát semmi segítség?

— Ha segíteni nem tudunk is, bosszút kell vennünk, szolt Volodyjovskij.

— Adna az Isten hamarosan egy kis kemény csatát! sóhajtott Longinus. Ugy hiszik, hogy a tatárok már átkeltek a vízekre és a mezőségen tanyáznak.

Sagloba a fejét rázta:

— Az lehetetlen! Nem hagyhatjuk elveszni azt a szerencsétlen leányt, minden lehetőt meg kell kísérelnünk, hogy megmentsük. Az én öreg csontjaim ugyan kivették már alaposan a részököt a megpróbáltatásokból, viszontagságokból, s nekem már a jól befűtött kandalló mellett volna a helyem, de annak a boldogtalannak az érdekében bárhová elmegyek, el akár Stambulig. — még ha parasztyunyt kell is öltönnöm és lantot a nyakamba akasztanom. Pedig borzadok, ha csak a színét is látom a lantnak.

— Te olyan találékony vagy, süss ki hát valamit, hogyan segíthetnék rajta? szolt Longinus.

— Sokat törtem már a fejemet ezen. Ha Demokos herceg embereinek csak a fele is olyan furfangos volna, mint én, Chmielnickij már régóta a lábainál fogva lógna valami bitófán. Beszéltem már erről Skrzetuskival is, de vele most semmit sem lehet kezdeni. A fájdalom teljesen megtörte és jobban emészt, mint valami nyavalya. Vigyázzatok, hogy az elméje meg ne zavarodjék! Gyakran megesik, hogy a nagy szomorúságban az agyvelő valósággal felforr s végre megbomlik.

— Megesik, megesik, hagyta helyben Longinus.

Volodyjovskij idegesen járt fel s alá és türelmetlenül vágott közbe:

— Hát mondd már meg, hogy mi a te terved?

(Folyt. köv.)

TAVIRATOK.

Ongyilkos magántitkár.

Budapest, decz. 9. (Saját tud. táv.)
Posinger Károly, Lobkovicz herceg magántitkára, ki régóta súlyos idegbajban szenvedett, délután 4 órakor felakasztotta magát.

Mangra kudarcza.

Tudósítónktól reggel fél három órakor kapott telefon jelentés.

Ma elterjedt Aradon a hír egyik jól informált képviselő híresztelése nyomán, hogy *uj gör. kel. püspökválasztás lesz, mivel Mangrát a király meg nem erősítette.*

Ugyanis a miniszterelnök most terjesztette a király elé ez ügyben véleményét, melynek alapján a király Mangrát visszautasította.

Délben ez ügyben hosszas kihallgatáson fogadta Schönbrunnban a király Széll Kálmánt s e kihallgatásról szivárgott ki a hír Mangra kudarczáról.

Legközelebbi napokban közli a hivatalos lap, hogy a király Mangrát meg nem erősítvén, a zsinatot új püspök választásra utasítja.

Obstrukció.

— Éjjel érkezett táviratunk. —

Budapest, decz. 9. (Saj. tud. táv.)
Az Esti Újság írja, hogy az ellenzék mindent elfog követni, hogy megakadályozza a katonai javaslatok ideai tárgyalását. A miniszterelnöknek határozott szándéka még ez évben keresztül vinni a katonai javaslatokat. A függetlenségi pártnak pedig létérdeke ennek a megakadályozása. Miért is obstrukcióhoz folyamodnak, s remélik, hogy kibírják két hónapig. A katonai javaslatokra pedig minden napi késés veszedelem.

Budapest, decz. 9. (Saj. tud. táv.)
A függetlenségi párt Kossuth elnöklésével ülést tartott, melyen megbeszélték a tenni valókat. A helyzetet súlyosnak konstataálták. Már is sikerült annyit kivívniok, hogy a katonai javaslatok az idén törvénynyé nem lehetnek. Elhatározták, hogy az indemnitati tárgyalásokor Kossuth módosítást nyújt be, s ez eszközül fog szolgálni a vita hosszas tárgyalásaira, az év végeig.

A búr tábornokok utazása.

Hága, december 9. Botha és Delarey búr tábornokok tegnap este elutaztak.

Ongyilkos proletár.

Arad, december 9. (Saj. tud. táv.)
Brenda János bölcsészethallgató szegénysége miatt nem folytathatta tanulmányait s hazajött. Itt állás után nézett, végre is a román szentszéknél irnoknak alkalmazták. De csekély fizetéséből folyton nyomorgott s elkeseredésében ma felakasztotta magát.

Török-francia konfliktus.

Konstantinápoly, decz. 8. A francia nagykövetség óvást tett a portánál, mert a Tuniszzsal szomszédos zari, monteszeri és dsenini határszéli kerületekben, a melyeknek határa még nincs rendezve, lovas miliciát szervez.

Konstantinápoly, decz. 8. A francia nagykövetség eddig nem támogatta a többi hatalmasság lépéseit az európai tartományokra vonatkozó reformok tár-

gyában, mert erre vonatkozólag utasításokat vár, ezek pedig azért késnek, mert a francia kormány előbb az orosz kormánnyal akar megállapodásra jutni. (M. T. I.)

Munkások katasztrófája.

Rheims, december 9. Loyvre-Coureyban az üvegevárban egy olvaszókemence megrepedt. Az izzó anyag sok munkást előlött és súlyosan megsebesített. Egyikük már bele is halt seibe. (M. T. I.)

Szigligeti-Színház.

Folyószám 88.

Bérlet 58. sz.

Ma szerdán, 1902. december 10-én:

Katalin.

Operett.

SZEMÉLYEK:

Katalin ezárnő	— — —	Márkus Aranka
Gurackij Leó gróf, államtitkár	— — —	Deésy Alfréd
Buranoff Iván herceg, kormányzó	— — —	Kovács Lajos
Sunderland Ödön gróf, kincstárnok	— — —	Bognár J.
Troikoff Fedor	— — —	Bézei Gyula
Ivanoff Alecsics, pohárak	— — —	Kalmár Béla
Chevalier Telemaqn Fronsac de Lausac	— — —	Szathmáry Arpad
Germain Duplesis hadnagy	— — —	Amon Margit
Anicza kedvese	— — —	Bilkey Irén
Ida hercegnő	— — —	Kulinyi Mariska

HELYTARAK: Nagypáholy 7 frt. földszinti és első emeleti páholy 4 frt. Másodemelet páholy 4 forint. Zsolye 1 frt. 50 kr. Közszék 1 frt. 20 kr. Fémházak 1 frt. Erkélyülés 1-ső sor 60 kr., közép 3-ik sor 50 kr. Erkélyülés oldal 2-ik sor 40 kr. II. emeleti zártszék 30 kr. Földszinti állóhely 50 kr., Diák és katonajegy a földszintre 30 kr. Karzati állóhely 20 kr. Egy színiap 10 kr.

Jegyek előre válthatók színház jobb oldalán, a bérházzal szemben, d. e. 10-től 12 óráig, d. u. 3-tól 5-ig. Üsti pénztárvnyítás 7 órakor

A holoapi előadásra jegyek már d. u. 3 órától előre válthatók.

Kezdeté fél 8 órakor, vége 10 órakor.

Holnap csütörtökön, december 11-én:

Tiszt urak a zárdában.

Operette.

KÖZGAZDASÁG.

Vásár összpontosítás. A b-njfalvi ipartestület a főszolgabírószághoz beadványt lottézt az iránt, hogy az Ujfaluban tartatni szokott országos vásárok alkalmával a kirakó vásár is, illetve iparárúk vásárja az állatvásártér mellé helyeztessék át. E tekintetben véleményezés végett átadatott a beadvány a községi képviselőtestületnek.

Marha ártáblázat 1902. decz. hó 9-vel.
Egy pár első rendű jármás ökör 600—690, egy pár másodrendű jármás ökör 500—580, egy pár harmadrendű jármás ökör 230—480, 1 drb fejős tehén 100—240, 1 drb vágó ökör 250 kgr. 150—270, 1 drb vágó tehén 150 kgr. 110—180, 1 drb. veres borju 30—50, 1 drb. fél éves borju 32—56, 1 drb egy éves borju 44—66, két éves borju 64—160, 1 drb hizott sertés 98—104, 1 ár fél éves 36—42, 1 pár egy éves sertés 50—72, 1 pár két éves sertés 80—140, 1 drb igás ló 140—200, 1 pár ökörbőr 40—50, 1 pár tehénbőr 26—34, 1 pár bojubőr 10—20, 1 pár lóbor 10—20.

Reisch Jenő és Társa

Tűzde jelölés

— A Tiszántul eredeti távirata. —

Hivatalos árfolyások

Budapesti Áru- és Értéktőzsde 1902. decz. 8-án.

Magyar aranyjárdék 4%	120 20
Magyar koronajárdék	97 90
Magyar vasúti kölcsön aranyban 4 1/2%	—
Magyar vasúti kölcsön ezülden 2 1/2%	—
Magyar keleti vasúti államkötvény 1877-ből	—
Magyar (birtokmentesítési) kötvény 4%	98 20
Halmadéki jog megváltási kötvény	100 —
Horvát-uszlovón birtokmentesítési kötvény	98
Magyar nyerevény-sorsjegy-kötvény	199 50
Tiszaháti-nyerevény-sorsjegy-kötvény	156 75
100 75	100 75
Osztrák járdék papírban	100 50
Osztrák járdék aranyban	120 50
Osztrák korona járdék	100 20
Osztrák államsorsjegyek	151 50
Osztrák magyar bank részvény	15 50
Magyar hitelbank részvény	701 —
Osztrák hitelintézet részvény	677 50
Párisi visita	1 08
20 frankos arany (Napoleon'dor)	117 05
Németbirodalmi márka	23 40

Londoni visita	95 25
20 márkás arany	23 48

Értéktőzsde.

Budapest, decz. 8.

Osztrák hitel	662 —
Magyar hitel	697 —
Allamvasut	687 50
Rimzavarányi	465 —
Magyar jeladó	464 50
Salgótarjáni	—
Vasúti-kötvény	—

Metallikumok.

Budapest, decz. 8.

Buza októberre	—
Buza ápriliara	7 78
Tengeri	5 82
Rozs okt	6 71
Zab apr.	6 89
Káposzta. repcesz. szs.	11 90

A szerkesztőért felelős:

Dr. VUCKICS GYULA.

Belépési felhívás!

a filléres

TAKARÉK ÉS SEGÉLYSZÖVETKEZET

IV. évtársulatába.

A Filléres Takarékszövetkezet 1903. év január 1-én új évtársulatot nyit.

Egy üzletrésznek alapját az évtársulat tőkeje alatt — 3 éven át — hetenként kötelezőleg fizetendő 20 fillér képezi s kiki tetszés szerinti számban jegyezhet üzletrészeket.

A szövetkezet célja az, hogy egyrészt a tagok részére kisebbszerű hetenként ismétlődő betétek által a vagyonytűjtést lehetővé tegye, másrészt, hogy ugyanezen tagok befizetések arányában olcsó kamattal mellett kölcsönöket kaphassanak.

A beiratások a *Leszámitoló és Jelző logbank helyiségében* (Bémer-tér Lévay-palota) eszközölhetők, a befizetések ugyanott lesznek teljesítendők.

A vidéki beiratkozók a befizetéseket a postatakarékpénztár útján díjmentesen teljesíthetik.

A beiratkozáskor üzletrészeként 10 fillér beiratási díj fizetendő.

Egy heti befizetéssel már a mai naptól fogva minden beiratkozó megkapja a nevére kiállított könyvecskét.

Nagyvárad, 1902. október hó. 48

„FILLÉRES”

takarék és segélyszövetkezet.

A lejárt évtársulat minden 20 fillér heti befizetés után 31 K. 20 fill. 15két és 2 K. 60 fill. osztalékot fizetett készpénzben.

Előnyös részletfizetési feltételek!

Nem létezik
alkalmasabb
karácsonyi
ajándék,

mint egy tökéletes

phonograph (beszélőgép),

mely az elismert legjobb minőségben Bihar megyében egyedül kapható

Hj. Sonnenfeld József cégnél

NAGYVÁRAD, Kossuth Lajos-utca 1. szám.

A legjobb és legkelendőbb gépek árai:
70.—, 90.— és 130.— korona.

Óriási nagy választék hengerekben, ugymint: népdalok, katonazenék, operett- és operaénekek, kuplók stb. Egy olyan gép állandó szórakozást nyújt egész családoknak, különösen a hosszú téli estéken, és legfőképpen falun vagy pusztán. Legérdekesebb a főlvetel, amennyiben bárki a saját vagy másnak a hangját megörökítheti, éppennyg bármelyik hangszert.

Jó házból való fiu tanulól felvételik.

Előnyös részletfizetési feltételek!

Előnyös részletfizetési feltételek!

Előnyös részletfizetési feltételek!

Kiadó magtárak.

A Nagyvárad Takarékpénztár tulajdonát képező katonavárosi Weinberger-féle gyári helyiségben levő üres magtárak

azonnal bérbevehető.

Ertekezhetni a Nagyvárad Takarékpénztárnál.

Bazárban minden olcsóbb, mint más üzletekben.

Őszi és téli szezon szükségletünket szerezzük be

FRISS és Társa korona és fillér bazárjában,

hol alant jegyzett árukat legjutányosabban kapjuk, ugymint:
Téli alsó Jäger ingeket és nadrágokat, fehér és színes alsó szoknyák, fekete és mosó kötények, fejre való posztó és Berliner kendőket, Hunnia cipőket, sapkákat, gyermek kocsikat, ajándék tárgyakat, gyermek-játékszereket, pálmákat és fali díszeket.

Szép kivitelű ingyen kép 10 forint bevásárlás után.

Bazárban minden olcsóbb, mint más üzletekben.

Esőernyők, sárczipők.

Új színtű gyermek ruhák részére teljes felszerelés.

FLEGMAN ÁRMIN
Nagyvárad, Bémer-tér

FLEGMAN ÁRMIN
Nagyvárad, Bémer-tér

Igen tisztelt vevőim!

Szives tudomására hozom, hogy az alant felsorolt cikkeket

e hó végéig tetemesen leszállított árakban árusítom.

Néhány ezer méter fekete
és színes selyemmaradék 50 krtól feljebb

Színes és fekete ruha-
szövetek 20 » »

Francia himzett batisztok 35 » »

Az összes raktáron levő Tennis-posztó,
szövet és selyemblousok 1.— frttól felj.

Barchet, posztó, cloth és se-
lyem alsószoknyák 1.50 » »

Szörme-Collierek, karmantyuk 1.50 » »

Diszövök és csattok félárban.

Továbbá értesitem a n. é. közönséget, hogy

kész női és leány-felöltő raktáram

dusan van felszerelve és hogy e cikkeket is a rendes áraknál jóval olcsóbban bocsátom áruba. — Tisztelettel

Flegman Ármin Nagyvárad, Bémer-tér.

Sürgöny!

Jel: kis nemzeti zászló.

A Bémer-téren, a „Magyar Király” kávéház mellett, a Hegedüs-féle bolthelyiségben reggel 8 órától egész este látható

a világ és e század
legmeglepőbb találmánya.

Az egész világ bámulattal fogja e remek alkotást megtekinteni és minden művelt állam polgára kalapot fog emelni a magyar technika e nagy vívmánya előtt.

Nagyvárad látványossága

ez a csodatalálmány, a mely már több országra szabadalmazott és két világrészen szabadalomra bejelentett

csoda-íróasztal.

Nem nagyobb mint egy rendes íróasztal s ennek dacára mégis egy egész lakásberendezést tartalmaz.

Többszörös étkező asztal, festőállvány, nagy és kis íróasztal, betörés ellen biztosított pénzszekrény, ruganyos ágy, éléskamra, kézikonyha, mosdó nagy felszereléssel, stb. Mindezek egy ku cscsal egyszerre bezárhatók.

Belépti díj: 30 fillér, katonáknak, diákcsoportoknak és gyermekeknek **10 fillér.**

Pártfogást kér

a feltaláló.

Belépési felhívás.

A
„Biharmegyei Korona-, Takaré- és Hitelszövetkezet”

1903. évi január hó 1-én

új évtársulatot kezd,
mely 1905. december végéig tart.

A szövetkezetbe tagul bárki beléphet, ha legalább **egy üzletrészt** jegyez, vagyis legalább **1 koronának heti befizetésére kötelezi magát.** A befizetett összeg a három év leletével **kamat és nyereséggel együtt a résztvevőknek KÉSZPÉNZBEN FIZETTETIK VISSZA.** Minden tag több üzletrészt jegyezhet.

A befizetési könyvecskék mindjárt a belépés alkalmával szolgáltatnak ki.

Vidéki tagok a befizetéseket posta cheque által teljesíthetik (portómentesen). A szövetkezet célja a takarékoságot előmozdítani és tagjainak lehetővé tenni, hogy szükség esetén gyorsan a cső kölcsönhöz juthassanak, nemcsak a befizetett összeg erejéig, hanem azon felül is.

Most végződő évtársulatunk is igen szép eredménnyel működik; — tagjai a rendes takarékpénztári kamatlábnál jóval magasabb osztalékban részesülnek.

A szövetkezet helyisége

a „BIHARMEGYEI TAKARÉKPÉNZTÁR” I-ső emeleti üzlethelyiségében van,
NAGYVÁRADON, Kossuth Lajos utca 19–20. sz. alatt.

Jegyzések itt, valamint a földszinten levő váltó-üzletben már a mai naptól kezdve elfogadjatnak,

melynek mielőbbi eszközzésére felkérjük a szövetkezet t. tagjait, valamint az újonnan belépni szándékozókat.

Nagyvárad, 1902 október 25.

357.

A „BIHARMEGYEI KORONA-TAKARÉK ÉS HITELSZÖVETKEZET” IGAZGATÓSÁGA

Elő János,
Schwartz Ferencz,

Szunyogh Péter elnök,
Fleischacker Gyula,
dr. Wallner Ödön,

Pekanovits Imre,
Weinberger Jakab.